

Механізм управління системою фінансової стійкості на підприємстві

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи механізму управління системою фінансової стійкості на підприємстві.

Метою дослідження є аналіз процесу управління системою фінансової стійкості на підприємстві.

Методи дослідження. Досліджено методологічні підходи до визначення поняття «фінансова стійкість» підприємства, використовуючи загальнонаукові та спеціальні методи дослідження процесу управління системою фінансової стійкості.

Результати роботи. В сучасних умовах фінансової кризи та соціально-політичної нестабільності в країні, підприємства мають складну задачу – забезпечення стійкої та ефективної їх діяльності. Управління системою фінансової стійкості на підприємстві є одним з найбільш значущих напрямів фінансового менеджменту в цілому, яка тісно пов’язана та постійно функціонує з іншими системами управління. Зрозуміло, що не лише зовнішні фактори мають негативний вплив на діяльність підприємств, а й не ефективний механізм управління фінансовою безпекою та низький рівень фінансової стійкості підприємств, які б могли підтримувати діяльність підприємств в умовах постійних змін економічного стану країни. Тому, визначення складових елементів механізму управління системою фінансової стійкості на підприємстві є однією з найбільш важливих і актуальних проблем на сьогодні тому, що недостатній рівень фінансової стійкості призведе до втрати платоспроможності та загроз фінансовій безпеці підприємства.

Галузь застосування результатів. Економічна галузь: регіональна економіка, макроекономіка, мікроекономіка, управління підприємством.

Висновки. Розроблений механізм функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів, фінансових інструментів та правових норм з метою визначення оптимальних параметрів структури та обсягу фінансових активів, їх участі з різних джерел та у різних формах підвищення конкурентоспроможності та інноваційної діяльності шляхом дотримання заданого рівня фінансової стабільності.

Ключові слова: фінансова стійкість, формування механізму фінансової стійкості, механізм управління підприємством, управління фінансовою стійкістю.

РУСІНА Ю.А.,
НОРЕЦЬ В.Г.

Механизм управления системой финансовой устойчивости на предприятиях

Предметом исследования являются теоретические и методические основы механизма управления системой финансовой устойчивости предприятия.

Целью исследования является анализ процесса управления системой финансовой устойчивости предприятия.

Методы исследования. Исследованы методологические подходы к определению понятия «финансовая устойчивость» предприятия, используя общенаучные и специальные методы исследования процесса управления системой финансовой устойчивости.

Результаты работы. В современных условиях финансового кризиса и социально-политической нестабильности в стране, предприятия имеют сложную задачу – обеспечение устойчивой и эффективной их деятельности. Управление системой финансовой устойчивости предприятия является одним из наиболее значимых направлений финансового менеджмента в целом, тесно связана и постоянно функционирует с другими системами управления. Понятно, что не

только внешние факторы оказывают негативное влияние на деятельность предприятий, но и не эффективен механизм управления финансовой безопасностью и низкий уровень финансовой устойчивости предприятий, которые могли бы поддерживать деятельность предприятий в условиях постоянных изменений экономического состояния страны. Поэтому, определение составных элементов механизма управления системой финансовой устойчивости предприятия является одной из наиболее важных и актуальных проблем на сегодня потому, что недостаточный уровень финансовой устойчивости приведет к потере платежеспособности и угроз финансовой безопасности предприятия.

Область применения результатов. Экономическая отрасль: региональная экономика, макроэкономика, микроэкономика, управление предприятием.

Выводы. Разработанный механизм функционирует на основе определенных организационных структур, принципов, методов, финансовых инструментов и правовых норм с целью определения оптимальных параметров структуры и объема финансовых активов, их участия из разных источников и в разных формах повышения конкурентоспособности и инновационной деятельности путем соблюдения заданного уровня финансовой стабильности .

Ключевые слова: финансовая устойчивость, формирование механизма финансовой устойчивости, механизм управления предприятием, управление финансовой устойчивостью.

RUSINA Y.O.,
NORETS V.G.

Management mechanism of the financial stability system at the enterprise

The subject of the study is the theoretical and methodological foundations of the mechanism of financial sustainability management at the enterprise.

The purpose of the study is to analyze the process of managing the financial sustainability system at the enterprise.

Research methods. The methodological approaches to the definition of the concept of "financial stability" of the enterprise are investigated, using general scientific and special methods of research of the process of management of the system of financial stability.

Results of work. Under the current conditions of the financial crisis and socio-political instability in the country, enterprises have a difficult task – to ensure their sustainable and efficient operation. Managing the financial sustainability system at the enterprise is one of the most important areas of financial management in general, which is closely linked and constantly operates with other management systems. It is clear that not only external factors have a negative impact on the activities of enterprises, but also an ineffective mechanism for managing financial security and a low level of financial sustainability of enterprises that could support the activities of enterprises in the conditions of constant changes in the economic situation of the country. Therefore, the definition of the components of the mechanism of financial sustainability management at the enterprise is one of the most important and actual problems for today, as insufficient level of financial stability will lead to loss of solvency and threats to financial security of the enterprise.

Application of results. Economic sector: regional economy, macroeconomics, microeconomics, enterprise management.

Conclusions. The developed mechanism operates taking into account certain organizational structures, principles, methods, financial instruments and legal norms, in order to determine the optimal parameters of the structure and volume of financial assets, their participation from different sources and in various forms of enhancement of competitiveness and innovation activity by observing a given level of financial stability .

Key words: financial stability, formation of financial stability mechanism, enterprise management mechanism, financial stability management.

Постановка проблеми. Результатом складної економічної ситуації в країні є кризовий фінансовий стан великої кількості підприємств. На процес їх функціонування впливають не лише внутрішні фактори, а й зовнішні. До внутрішніх слід віднести інноваційні, виробничі, фінансові, реалізаційні, а до зовнішніх – законодавчо–адміністративні, політичні, соціально–демографічні фактори впливу. Для підтримання рентабельності підприємства та його стабільного росту рівень фінансової стійкості повинен бути нормальним або абсолютним.

Існує багато підходів щодо визначення поняття «фінансової стійкості суб’єктів господарювання». Але немає єдиної точки зору, з приводу формування механізму управління системою фінансової стійкості підприємства, тому тема даного дослідження є актуальною.

Отже, одним з основних завдань підприємства в сучасних умовах господарювання виступає забезпечення формування достатнього рівня фінансової стійкості та ефективного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний вклад в дослідження механізму фінансової стійкості підприємств внесли такі науковці, як: Маркін Ю. П., Невдосекін С. В., Іванов М. А., Курочкин Д. В., Бланк І. О., Родіонова В. М., Федотова М. О., Крамаренко Г. О., Чорна О. Є., Фролова Т. О., Кривицька О. Р., Савицька Г. В., Фролова Т. О., Ковалев В. В., Бочаров В. В., Тарасенко Н. В., Коробов М. Я., Цал–Цалко Ю. С., Нестеренко Ж. К., Череп А. В. та багато інших.

Метою статті є дослідження сутності фінансової стійкості підприємства, її механізму та ефективності управління ним.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо різні трактування поняття «фінансової стійкості». Згідно Фролової Т. О., фінансова стійкість – це забезпеченість запасів і витрат різними видами джерел фінансування [1].

Ковалев В. В. трактує фінансову стійкість як забезпеченість запасів і витрат різними видами джерел фінансування [2].

Бочаров В. В. стверджує, що фінансова стійкість – це стан його грошових ресурсів, який забезпечує розвиток підприємства переважно за рахунок власних засобів при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності при мінімальному рівні підприємницького ризику [3].

На думку Тарасенко Н. В., фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл –

була та використання, який забезпечує діяльність підприємства (розвиток організації) на основі збільшення прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства в умовах допустимого рівня ризику [4].

Кривицька О. Р. розглядає фінансову стійкість як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності [5].

Цал–Цалко Ю. С. вважає, що фінансова стійкість – це стан активів підприємства, що гарантує йому достатню платоспроможність. Також науковець поряд з поняттям фінансової стійкості відляє поняття фінансової стабільності. Фінансова стабільність залежить від структури зобов’язань підприємства і характеризується співвідношенням власного і залученого капіталу [6].

З точки зору авторів, найбільш вдалим є визначення надане Савицькою Г. В.: фінансова стійкість – це здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику [7].

Доцільним було б надати власне визначення. Фінансова стійкість є якісним показником фінансового стану підприємства і характеризує здатність підприємства ефективно функціонувати та розвиватися, що забезпечується достатнім рівнем фінансових ресурсів та ефективністю управління ними, для гарантії його платоспроможності, прибутковості та рентабельності.

Стабільність фінансового стану підприємства виявляється у наступних факторах [1]:

1. Ритмічність виробництва якісної і дешевої продукції, яка має стабільний попит.
2. Міцне становище підприємства на ринку.
3. Високий рівень матеріально–технічної оснащеності виробництва та відтворення.
4. Застосування передових технологій.
5. Налагодженість економічних зв’язків із партнерами.
6. Ритмічність колообігу основного та оборотного капіталу.
7. Ефективність господарських і фінансових операцій.
8. Незначний ступінь ризику в процесі здійснення фінансово–господарської діяльності.

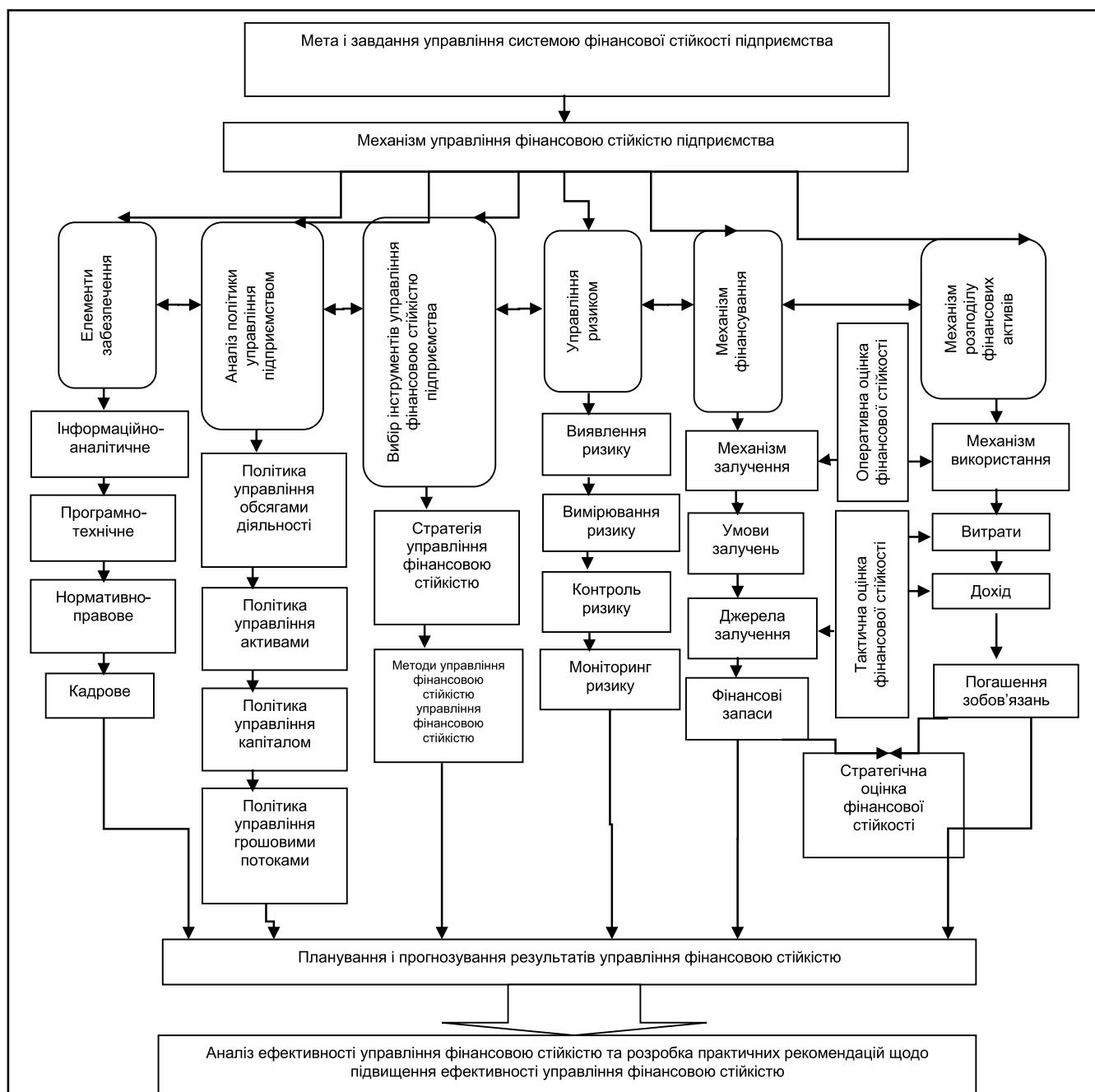
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Особливе значення в сучасних умовах повинно приділятись забезпеченню фінансової стійкості, що можливе за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розроблення дієвого механізму управління системою фінансової стійкості підприємства.

Механізм управління системою фінансової стійкості підприємства являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управ-

лінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням та розподілом, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні кредитоспроможності та платоспроможності (Рис. 1) [8].

Враховуючи результати проведеного аналізу, представимо механізм управління системою фінансової стійкості на підприємстві як систему регулювання процесів залучення, розподілу і використання зовнішніх і внутрішніх фінансових

Рисунок 1. Структура механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [10,11,12, допрацьовано автором]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

активів підприємства відповідно до його стратегічних цілей в рамках певних принципів, фінансових методів, фінансових важелів і нормативно-правового середовища, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства [9].

Метою даного механізму є таке управління системою фінансової стійкості підприємства, яке б змогло забезпечити рівновагу між внутрішньою системою підприємства та його зовнішнім середовищем та було б враховано збереження цілісності в процесі структурних змін, виконання функціональних дій і розширеного відтворення капіталу. Зміст зазначеного механізму управління полягає в функціях, які забезпечують досягнення мети та виконання певного комплексу завдань. Складність організації механізму управління системою фінансової стійкості на підприємстві в основному визначається різноманітністю інтересів сторін, які мають пряме або опосередковане відношення – це державні, регіональні та місцеві органи влади, податкові служби, споживачі, суб'єкти фінансової інфраструктури.

Рівночасне додержання інтересів усіх зацікавлених сторін в діяльності підприємства окреслює складне завдання, однак саме його вирішення, в цілому, визначає ефективність механізму управління системою фінансової стійкості на підприємстві.

Механізм управління системою фінансової стійкості підприємства являє собою невідривну частину механізму фінансування господарюючих суб'єктів. В рамках управління фінансовою стійкістю підприємства складаються окремі фінансові відносини з приводу залучення, розподілу і використання фінансових активів, розрахунків з державою, організаціями, співробітниками та іншими контрагентами. Даний механізм допомагає мобілізувати та розподіляти фінансові активи, необхідні для здійснення діяльності підприємства за основними напрямками, та забезпечувати стабільність за умови впливу зовнішніх факторів, у тому числі податкової системи та кредитно-банківської сфери [8].

Формування механізму управління фінансовою стійкістю дозволить керівникам використовувати його для забезпечення стабільного функціонування та прогнозування розвитку підприємства в майбутньому.

Процес формування механізму управління системою фінансової стійкості на підприємстві можна представити у вигляді послідовності, пов'язаних

між собою, етапів (Рис.2). Спільним для зазначених етапів розробки механізму управління системою фінансової стійкості є застосування інструментів управління системою фінансової стійкості на підприємстві. Тому при розробці даного механізму управління доцільно було б вказати набір інструментів, що може бути використаний для кожного етапу процесу управління.

На сьогодні однією з головних проблем підприємств є відсутність єдиної стратегії, спрямованої на забезпечення фінансової стійкості в процесі діяльності підприємства та стійкого розвитку у перспективі.

Фінансове забезпечення передбачає формування обсягу фінансових ресурсів, достатнього для вирішення завдань фінансового управління в напрямі забезпечення сталого розвитку шляхом застосування ресурсозбереження, раціонального використання ресурсів і підтримання стійкого функціонування підприємства. Фінансове забезпечення проводиться за допомогою фінансових інструментів, які, в свою чергу, мають власні важелі впливу, а саме: первинного впливу, що діють у процесі вилучення частини доходів (податки, внески, відрахування); вторинного впливу, що діють шляхом збільшення доходів (банківські позички, бюджетні субсидії). Важелі впливу на соціально-економічний розвиток підприємства визначають характер дії фінансових інструментів, коригують цю дію та поділяються: за напрямом дії – стимули, санкції; за видами – норми й нормативи; за методологічними засадами – умови і принципи формування доходів, нагромаджень і фондів; умови і принципи фінансування і кредитування [14].

Сучасне управління системою фінансової стійкості підприємства орієнтоване переважно на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня. Тому на підприємстві має здійснюватися стратегічне управління фінансовою стійкістю [8].

Під час аналізу фінансової стійкості підприємств України був здійснений аналіз абсолютних та відносних показників фінансової стійкості підприємств за 2014–2018 рр. На рис. 3 зображені динаміку власних обігових коштів підприємств України. Аналізуючи дані рис. 3, слід відзначити, що починаючи з 2015 р. спостерігається негативне значення показника власного оборотного капі-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рисунок 2. Етапи розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [сформовано авторами на основі джерел 7,13]

талу. На зменшення наявності власних оборотних коштів підприємств вплинуло зниження суми оборотних активів швидшими темпами, ніж зменшення поточних зобов'язань підприємства. Такий стан є негативним для діяльності підприємств та сприяє зниженню їхньої фінансової стійкості.

Динаміку відносних показників фінансової стійкості підприємств України наведено в табл. 1.

Отже, за даними табл. 1 можна зробити висновки, що показники фінансової стійкості підприємств України протягом періоду 2014–2018 рр. не відповідають нормативним значенням та мають негативну тенденцію до зменшення. Коєфіцієнти автономії та фінансування свідчать про значну залежність від позикових коштів. Так, у 2018 р. частка власних ресурсів становила лише 31% у загальній сумі фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Коєфіцієнт фінансування протягом усього періоду зменшується, що свідчить про послаблення залежності підприємств від залучення позикових коштів. Коєфіцієнт фінансового важеля збільшується та у 2018 р. становить 0,46. Це означає, що на 1 грн.

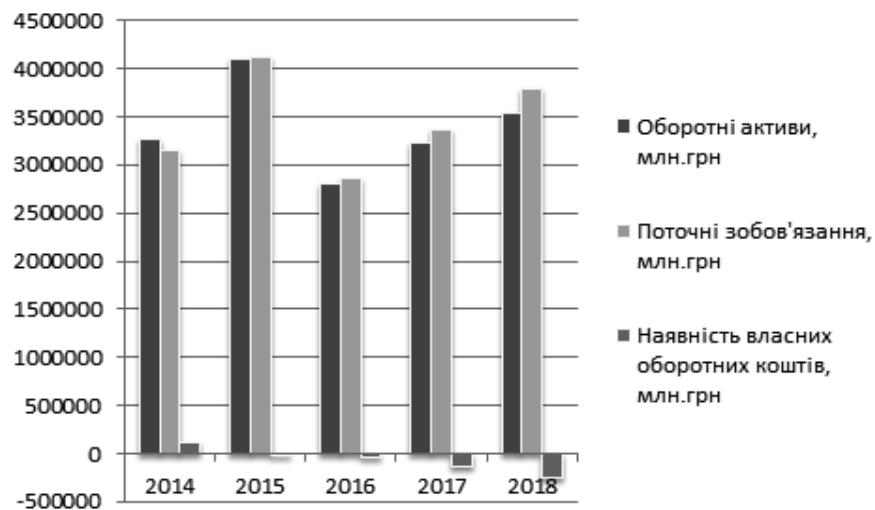
зикового капіталу припадає 0,46 грн. власного капіталу. Коєфіцієнт маневровості власного капіталу збільшився протягом усього періоду на 0,21 і вказує на те, що частка власного капіталу підприємств, яка перебуває в мобільній формі, значно зросла. Отже, вищезазначені показники свідчать про залежність вітчизняних підприємств від позиковых ресурсів, що негативно впливає на фінансову стійкість, але спостерігається позитивна тенденція її зміцнення.

Висновки

На сьогодні одним з основних завдань підприємства є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його діяльності та розвитку. Для забезпечення цієї рівноваги підприємство повинно мати високий рівень фінансової стійкості, що забезпечується надходженням фінансових коштів з різних джерел і можливістю самофінансування, раціональної структури майна та платоспроможності.

Аналіз абсолютних та відносних показників діяльності підприємств України свідчить про недо-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рисунок 3. Динаміка власних обігових коштів великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності, в цілому, по Україні за 2014–2018 рр. [15]

Таблиця 1. Динаміка відносних показників фінансової стійкості великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності, в цілому, по Україні за 2014–2018 рр.

Показники	Рік					Відхилення (+/-) за весь період,
	2014	2015	2016	2017	2018	
Коефіцієнт автономії	0,25	0,30	0,24	0,29	0,31	0,06
Коефіцієнт фінансування	3,05	2,37	3,08	2,41	2,56	-0,49
Коефіцієнт фінансового важеля	0,33	0,42	0,32	0,41	0,46	0,13
Коефіцієнт маневровості власного капіталу	-0,83	-0,68	-0,71	-0,67	-0,61	0,21

статність власного обігового капіталу для забезпечення їхньої діяльності та зниження фінансової стійкості. Тому для поліпшення фінансової стійкості підприємствам необхідно збільшити обсяг власних фінансових ресурсів, визначити найбільш оптимальне співвідношення складників капіталу, за якого підприємство зможе вільно маневрувати та ефективно використовувати грошові кошти, забезпечуючи тим самим безперебійний процес виробництва та реалізації продукції.

Список використаних джерел

- Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: Навч.–метод. посіб. для самост. вивч – К.: Вид–во Європ. ун–ту, 2005. – 253с.
- Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 560с.
- Бочаров В.В. Финансовый анализ. – Санкт–Петербург: Питер, 2002. – 240с.
- Тарасенко Н.В. Економічний аналіз. Навч. посіб. – Львів: «Новий світ–2000», 2006. – 344с.
- Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України, 2005, N № 3. – С. 138–146
- Цал–Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. – 2–е вид., перероб. і доп. – Київ: ЦУЛ, 2002.
- Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
- Формування механізму управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства / Е. І. Масленіков // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2017
- Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства / Е.І. Маленіков // Ефективна економіка. – 2015. – №1
- Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2015. – 592 с.
- Гарасюк О. А., Богачевська К. В. Уdosконалення поняття управління фінансовою стійкістю / О. А. Гарасюк, К. В. Богачевська // Економіка і регіон. – 2012. – № 3(34). – С. 228–232.
- Єлецьких С. Я. Уdosконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2012. – № 3–4(59–60). – С. 74–80.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

13. Решитнякова А. В., Щербань О. Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства // ББК 65.261 (4 укр). – 2016. – С. 139.
14. Косарєва І. П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства / І. П. Косарєва, А. С. Бут // Молодий вчений. – 2017. – № 4. – С. 678–682.
15. Показники балансу великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/_menu_u/sze.htm
- References**
1. Frolova T.O. Financial analysis: Teaching method. manual for self Studying – K.: View Europe. Un-th, 2005. – 253s.
  2. Kovalev VV Financial Analysis: Methods and Procedures. – Moscow: Finances and Statistics, 2001. – 560s.
  3. Bocharov V.V. Financial analysis. – St. Petersburg: Peter, 2002. – 240p.
  4. Tarasenko N.V. Economic analysis. Teaching manual – Lviv: "New World–2000", 2006. – 344s.
  5. Krivitska O. R. Planning of enterprise profit in determining the strategy of its development / O.P. Krivitska // Finances of Ukraine, 2005, No. 3. – P. 138–146
  6. Tsal-Tsalko Yu.S. Financial Reporting of an Enterprise and Its Analysis: Teaching. manual. – 2nd species., Processing. and add – Kyiv: TSU, 2002.
  7. Savitskaya G.V. Economic analysis of enterprise activity: Teach. manual. – K.: Knowledge, 2004. – 654 pp.
  8. Formation of a mechanism for managing the financial stability of a trading company / E.I. Maslennikov // Market Economy: Modern Theory and Practice of Management. – 2017
  9. Mechanism of management of financial stability of an industrial enterprise / El. Malenikov // Effective economy. – 2015 – # 1
  10. Bilyk M. D. Financial Analysis: Teach. manual / M. D. Bilyk, O. V. Pavlovskaya, N. M. Pritulyak, N. Yu. Nevmerzhitskaya. – K.: KNEU, 2015. – 592 p.
  11. Garasyuk OA, Bogachevska KV Improvement of the concept of financial sustainability management / O. A. Garasyuk, K. V. Bogachevska // Economy and region. – 2012. – № 3 (34). – P. 228–232.
  12. Yeletsky S.Ya. Improvement of the process of management of financially sustainable development of an industrial enterprise / S. J. Eletsky // Economy of industry. – 2012. – №. 3–4 (59–60). – P. 74–80.
  13. Reshitnyakova AV, Shcherban O. D. Management of financial stability of the enterprise // BBK 65.261 (4 ukr). – 2016. – P. 139.
  14. Kosareva I.P. The mechanism of financial sustainability management of the enterprise / I.P. Kosareva, A.S. Booth // Young scientist. – 2017. – No. 4. – P. 678–682.
  15. Indicators of balance of large and medium-sized enterprises by types of economic activity. State Statistics Service of Ukraine. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/_menu_u/sze.htm

Дані про авторів

Русіна Юлія Олександрівна,

к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки, Київський національний університет технологій та дизайну

Норець Вікторія Геннадіївна,

студентка, Київський національний університет технологій та дизайну

e-mail: vika.norets2009@gmail.com

Данные об авторах

Русина Юлия Александровна,

к.э.н., доцент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности, Киевский национальный университет технологий и дизайна

Норец Виктория Геннадьевна,

Студентка, Киевский национальный университет технологий и дизайна

e-mail: vika.norets2009@gmail.com

Data about the authors

Yulia Rusina,

PhDin Economical Science, Associate Professor, Kyiv National University of Technology and Design

Viktoria Norets,

Student, Kyiv National University of Technology and Design
e-mail: vika.norets2009@gmail.com